

Шушкова Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри державних та місцевих фінансів
Львівського національного університету імені Івана Франка

Shushkova Yulia

candidate of economic sciences, associate professor,
Associate Professor, Department of State and Local Finance,
Ivan Franko National University of Lviv

ЕВОЛЮЦІЯ КЛЮЧОВИХ ЕТАПІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ EVOLUTION OF KEY STAGES OF NATIONAL ECONOMY TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT

Показано, що формування сучасної політики забезпечення технологічного розвитку національної економіки значною мірою корелює з висновками, зробленими в підсумку узагальнення концептуальних положень еволюції ключових етапів технологічного розвитку в рамках світової економіки. Розглянуто базисні теоретико-методичні погляди на сутність поняття індустріалізації. Досліджено сутність поняття деіндустріалізації національного господарства. Надано характеристику поняття реіндустріалізації економіки. Зроблено вихід на новітній інноваційний етап індустріального розвитку – неоіндустріалізацію (нову індустріалізацію). Узагальнено результати концептуальних досліджень провідних світових та вітчизняних науковців та ідентифіковано базисні етапи еволюціонування та економічного розвитку. Зроблено висновки щодо етапів еволюціонування індустріальних процесів, пов'язаних із технологічними устроями, виявлено їхні особливості, що визначають відмінність того чи іншого етапу від попередніх.

Ключові слова: технологічна модернізація, технологічний розвиток, реіндустріалізація, національна економіка.

Показано, что формирование современной политики обеспечения технологического развития национальной экономики в значительной степени коррелирует с выводами, сделанными в итоге обобщения концептуальных положений эволюции ключевых этапов технологического развития в рамках мировой экономики. Рассмотрены базовые теоретико-методические взгляды на сущность понятия индустриализации. Исследована сущность понятия деиндустриализации национального хозяйства. Охарактеризовано понятие реиндустриализации экономики. Сделан выход на новый инновационный этап индустриального развития – неоиндустриализацию (новую индустриализацию). Обобщены результаты концептуальных исследований ведущих мировых и отечественных ученых и идентифицированы базовые этапы эволюционирования и экономического развития. Сделаны выводы относительно этапов эволюционирования индустриальных процессов, связанных с технологическими устройствами, выявлены их особенности, определяющие отличие того или иного этапа от предыдущих.

Ключевые слова: технологическая модернизация, технологическое развитие, реиндустриализация, национальная экономика.

The object of the article is analyzing the conceptual characteristics of the evolution of the key stages of technological development of the national economy. It is shown that the formation of a modern policy of ensuring the technological development of the national economy largely correlates with the conclusions drawn as a result of generalizing the conceptual provisions of the evolution of key stages of technological development within the world economy. Basic theoretical and methodical views on the essence of the concept of industrialization are considered. The essence of the concept of deindustrialization of the national economy is investigated. The concept of economic re-industrialization is given. In the course of the study, the following methods of economic analysis were used: synthesis and system analysis – to substantiate the conceptual characteristics of the concepts: industrialization, de-industrialization, re-industrialization, neo-industrialization; groupings, logical analysis, strategic management – during the substantiation of the basic characteristics of the main stages of technological development, in particular by the components: goals, objects, innovative aspects. As a result, the following results were obtained. The new innovative stage of industrial development – neo-industrialization (new industrialization) is made. The results of conceptual studies of leading world and national scientists are summarized and the basic stages of evolution and economic development are identified. The conclusions about the stages of the evolution of industrial processes related to technological devices have been made, their peculiarities have been revealed, which determine the difference between one or another stage from the previous ones. Novelty is in characterization of basic conceptual stages of

technological development, identification of their peculiarities and specifics in the aspects of goals of state policy, its objects and subjects, subjects of regulation of development of innovative activity, which is important in the context of further formation of effective mechanisms, tools and means of state policy of technological modernization support in the strategy of re-industrialization of the country's economy. Value of the research is substantiation of the distinctive features of different stages (industrialization, de-industrialization, re-industrialization, neo-industrialization) of technological development of the national economy, which allows to take them into account when forming a state policy of ensuring the transition of the economy from one stage of technological development to the next.

Keywords: *technological modernization, technological development, re-industrialization, national economy.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Дослідження еволюції та ключових етапів економічного розвитку потребує детального вивчення та порівняння процесів індустріалізації як переходу економіки на промислові засади, що супроводжується вдосконаленням засобів виробництва, процесів деіндустріалізації як певного етапу згорання індустріальної активності, етапу реіндустріалізації, орієнтованого на становлення і розвиток, нарощування потенціалу та забезпечення конкурентоспроможності реального сектору економіки країни і неоіндустріалізації, чи нової індустріалізації, що на сучасному етапі розвитку є більш високим рівнем еволюціонування економічних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Вивченню сутнісно-концептуальних характеристик реіндустріалізації національної економіки присвячено дослідження таких науковців, як Н. Розенберг [1], С. Бодрунов [2], О. Мазур [3], О. Сухарев [4], А. Мальцев та ін. Серед дослідників проблем взаємозв'язків технологічного розвитку та реіндустріалізації економіки можна виокремити А. Татаркіна [6], С. Бодрунова [7], В. Решетилу [8], Т. Васильовича та Р. Лупака [9; 10] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Разом із тим у більшості досліджень пропонуються цільові орієнтири та заходи державного регулювання, які орієнтовані на державну політику реіндустріалізації. Але такі пропозиції в низці випадків є наслідком різного роду вже розроблених підходів. У підсумку їх ефективність часто недостатня. Для формування більш ефективних засобів державного регулювання економіки у напрямі технологічної модернізації та реіндустріалізації необхідне розуміння еволюції ключових етапів технологічного розвитку національної економіки.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є аналізування концептуальних характеристик еволюції ключових етапів технологічного розвитку національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вивчення концептуальних характеристик еволюції ключових етапів технологічного розвитку економіки об'єктивно опирається на узагальнення визначень, наданих науковцями. Так, досліджуючи індустріальні процеси економічного розвитку, науковці Н. Розенберг, Л. Бирцдел визначають індустріалізацію як перехід аграрних суспільств в індустріальну стадію розвитку економіки внаслідок проходження етапів промислової революції, що має різні форми та

прояви. При цьому важливими чинниками процесу індустріалізації дослідники визначають формування ринку засобів виробництва: ринку капіталу, найманої праці, землі, високий рівень розвитку торгівлі і конкуренції; та впровадження інновацій – експериментування відносно технологій та організації виробництва [1, с. 268]. Дане визначення є доцільним для характеристики ранніх етапів процесу індустріалізації, проте варто зазначити, що в сучасному розумінні процес індустріалізації передбачає оновлення та зростання автоматизації, комп'ютеризації, оптимізації процесів та впровадження техніко-технологічних інновацій у всіх видах економічної діяльності як у промисловості, так і в сільському господарстві, сфері послуг та інших сферах.

За дослідженням С. Бодрунова, індустріалізацію визначають як процес переходу економіки на промислові засади та як розвиток промислового виробництва, що супроводжується вдосконаленням засобів виробництва, розширенням основних фондів, зростанням механізації та автоматизації технічних систем [2, с. 128]. Незважаючи на те що в дослідженнях цього автора поняття індустріалізації набуло подальшого розвитку як процес, пов'язаний зі зростанням автоматизації виробничих систем, технічних оновленням виробничих потужностей, воно не є повним, оскільки так само зосереджене на висвітленні лише промислових аспектів цього процесу.

Таким чином, процеси індустріалізації пов'язані не лише з техніко-технологічним оновленням машин, устаткування галузей виробництва, а й з оновленням, інноватизацією технологічних процесів виробництва: зростанням його автоматизації, комп'ютеризації, інформатизації, започаткуванням упровадження бізнес-процесів виробництва та управління, активним розробленням та впровадженням інновацій у різних галузях та сферах економічної системи країни.

У дослідженнях О. Мазура реіндустріалізація визначається як процес відновлення цілісності національної економіки, зростання обсягів національного виробництва та розширення номенклатури виробленої продукції [3, с. 14–20]. Таким чином, автор розширює розуміння сутності реіндустріалізації, оскільки, акцентуючи увагу на процесах розвитку національного виробництва та розширення номенклатури виробленої продукції, піднімається питання розвитку нових напрямів виробництва реального сектору економіки з метою забезпечення внутрішнього ринку країни необхідною товарною масою, що є особливо актуальним із позицій упровадження державної політики імпортозаміщення, пов'язаної з впливом зовнішніх економічних чинників, значними коливаннями валютних курсів та їхнім негативним впливом на функціонування економічної систем.

У працях О. Сухарева реіндустріалізація асоціюється з відновленням виробничих та технологічних систем, що супроводжується вирішенням глобальних проблем, пов'язаних із розбудовою кадрової, технологічної та фондової баз розвитку промисловості та спрямуванням зусиль на створення вітчизняної споживчої вартості [4, с. 3–4]. Таким чином, у дослідженнях автора розуміння реіндустріалізації набуває нових рис, оскільки увага акцентується на необхідності технологічного оновлення економічних систем, проте метою таких технологічних змін залишається розвиток промисловості, що значно звужує розуміння сутності реіндустріалізації як процесу комплексних системних змін.

А. Мальцев, К. Мерсиер-Суїса, А. Мордвинова визначають реіндустріалізацію як відродження галузей на нових технологічних засадах із перспективою подальшого розширення експортних можливостей економіки країни. Вони наголошують на первинному значенні використання наявного промислового потенціалу і набутого досвіду та необхідності його застосування в процесі реіндустріалізації [5, с. 1048]. Із наведеним твердженням важко погодитися, бо його суперечливість полягає у тому, що розширення експортних можливостей економіки країни загалом пов'язано зі зростанням конкурентоспроможності продукції, технологічності її виробництва та розвитку високотехнологічних галузей, проте автори акцентують увагу на первинному значенні використання наявного промислового потенціалу та набутого досвіду, що свідчить про використання традиційних галузей на нових технологічних засадах, але при цьому не йдеться про розвиток інновацій чи технологій.

Значного розвитку поняття реіндустріалізації набуло у дослідженнях А. Татаркіна, О. Романова, Н. Бухвалова, що визначають реіндустріалізацію як синхронний процес створення нових високотехнологічних секторів економіки та ефективного інноваційного відновлення її традиційних секторів унаслідок впровадження якісних та послідовних трансформацій техніко-економічної та соціально-інституційної сфер, що можуть бути здійснені за допомогою інтерактивних технологічних, політичних, управлінських та інших змін [6, с. 14–15]. Загалом, за визначенням цих науковців, реіндустріалізація, по-перше, визначається не як промислова чи економічна політика, а як процес, що реалізується засобами економічної політики; по-друге, межі цього процесу охоплюють уже не лише промисловий чи виробничий сектор, а й загалом техніко-економічну та соціальну сфери; по-третє, автори наголошують на необхідності не лише виробничих чи техніко-технологічних, а й політичних, соціальних, управлінських змін; по-четверте, вперше серед приведених визначень наголошується на необхідності та першочерговості створення нових високотехнологічних секторів економіки а не лише відбудови та відновлення наявних традиційних секторів та виробничого потенціалу.

Водночас, на думку С. Бодрунова, реіндустріалізація є новою економічною політикою, метою якої є відновлення значення промисловості в економіці та перехід до нової моделі економічного зростання унаслідок більш ефективного, повного та комплексного

використання наявних виробничих ресурсів та застосування вітчизняних наукомістких технологій, унаслідок розвитку та модернізації національної промисловості [7, с. 129]. Зазначимо, що, незважаючи на загальність, це визначення є дещо дискусійним, оскільки російські науковці сьогодні зосереджені на аспектах внутрішніх техніко-технологічних напрацювань країни внаслідок обмеженості доступу до світових надбань техніко-технологічного розвитку. Проте в глобальному аспекті процеси реіндустріалізації повинні базуватися передусім на значному розширенні доступу до трансферу інновацій та зростанні, поширенні процесів дифузії інновацій, що здатні прискорити як перехід на нові техніко-технологічні уклади країн із наздоганяючою економікою, так і активувати внутрішній інноваційний розвиток та зменшити час, необхідний для техніко-технологічної модернізації промислового комплексу країни.

Новітнім інноваційним етапом індустриального розвитку є етап, що визначається науковцями як «неоіндустріалізація», чи «нова індустриалізація». Так, на думку В. Решетило та І. Островського, неоіндустріалізація є результатом переходу на новий технологічний устрій, що характеризується активізацією та впровадженням процесних, продуктових, управлінських та технологічних інновацій [8, с. 22]. За дослідженням цих науковців процеси неоіндустріалізації не лише призводять до економічного зростання країн, а й активують міжнародний економічний розвиток. Так, стрімкий інноваційний технологічний розвиток призводить до появи та застосування якісно нових матеріалів; масове впровадження електроніки збільшує ефективність світової економіки; зростає використання глобальних мереж, що проявляється у поєднанні матеріальних та інформаційних потоків; зростає вага «нішевих галузей» виробництва з виготовлення спеціалізованих продуктів чи надання послуг; зростає роль технологічних, екологічних, інформаційних, комунікаційних факторів виробництва. Таким чином, у дослідженнях цих авторів процеси неоіндустріалізації виступають не лише як процес переходу на новий, більш ефективний, високотехнологічний, сучасний рівень розвитку економіки країни, а й як певний новий рівень технологічного та економічного розвитку світової економіки, пов'язаний із тим, що значна частина економічних, технологічних, інформаційних, комунікаційних процесів виходить за межі окремих країн та має значно ширший масштаб застосування та прояву.

Результати розглянутих концептуальних досліджень провідних світових та вітчизняних науковців дають можливість констатувати, що індустриальні процеси проходять етапи еволюціонування та економічного розвитку, пов'язані з технологічними устроями, мають певні характеристики та особливості, що визначають відмінність того чи іншого етапу від попередніх. Ключові етапи еволюції економічного розвитку представлено в табл. 1.

Так, першим етапом індустриального розвитку визначається сам процес індустриалізації, який характеризується як процес переходу економіки на промислові засади, що супроводжується вдосконаленням засобів виробництва, розширенням

Еволюція економічного розвитку та її етапи

Етапи економічного розвитку				
Технологічні устрої	III-IV устрій	III-IV устрій	V –VI устрій	VI устрій
Етапи	Індустріалізація	Деіндустріалізація	Реіндустріалізація	Неоіндустріалізація
Характеристики	Процес переходу економіки на промислові засади, що супроводжується вдосконаленням засобів виробництва, розширенням виробничих потужностей, створенням нової техніки, обладнання, зростанням механізації та автоматизації	Процес згортання промислової, індустріальної активності, обсягів національного виробництва та сповільнення темпів економічного розвитку	Процес структурних змін та інституційних реформ у системі національного господарства, орієнтований на становлення і розвиток потенціалу та забезпечення конкурентоспроможності нових прогресивних галузей базових видів економічної діяльності на засадах інтелектуалізації	Процес створення та розвитку нових прогресивних галузей національної економіки на основі індивідуалізації, нанотехнологій, біотехнологій, нових енергетичних ресурсів зі зростанням у національній економіці частки продукції з високою доданою вартістю
Відмінні особливості від попереднього етапу				
Основна ціль	Перехід до потужного індустріального виробництва та досягнення значних темпів економічного розвитку, розбудова самодостатніх економічних систем	Розвиток транснаціоналізації виробництва і міжнародного аутсорсингу в межах мінімізації витрат економічних агентів	Становлення і розвиток національного виробництва, нарощування потенціалу, інтелектуалізація економічної діяльності, зростання технологічності, конкурентоспроможності галузей економіки	Перехід на новий технологічний рівень та зростання ефективності економіки на основі впровадження радикально нових інноваційних технологій, індивідуалізації технологічних процесів
Об'єкти дії	Традиційні галузі промисловості	Традиційні галузі виробництва	Традиційні та нові галузі національної економіки	Нові високотехнологічні галузі національної економіки
Інноваційний складник	Створення нової техніки, обладнання та впровадження їх у господарство країни, передусім в оснащення виробничого комплексу	Дифузія інновацій за межі країни, копіювання технологічних процесів, посилення конкуренції між товарами-аналогами	Активне розроблення та впровадження інновацій, інтелектуалізація і розвиток галузей на основі освіти, науки, інформаційних технологій, цифровізації економіки та господарських відносин	Активний розвиток інновацій, активізація інноваційної та наукової діяльності, створення технологічних хабів, когнітивізація, індивідуалізація процесів виробництва

основних фондів, створенням нової техніки, обладнання, зростанням механізації та автоматизації технічних систем. Процеси індустріалізації визначають перехід економіки країни від II–III до III–IV технологічних устроїв.

Наступним етапом індустріальних процесів вважається етап деіндустріалізації, що характеризується як процес згортання промислової, індустріальної активності, обсягів національного виробництва та сповільнення темпів економічного розвитку. Його основними відмінностями від етапу індустріалізації стало те, що відбулися процеси перенесення виробничих потужностей із розвинених країн у країни, які розвиваються, що реалізувалося як програми розвитку транснаціоналізації виробництва і міжнародного аутсорсингу в межах мінімізації витрат транснаціональних корпорацій та компаній. Об'єктами дії процесів деіндустріалізації стали традиційні галузі виробництва, а інноваційні процеси були пов'язані зі значною дифузійною інновацій за межі країни по-

ходження, оскільки разом із перенесенням самих виробництв до країн, що розвиваються, було переміщено обладнання та технології, а їх подальший розвиток та впровадження у виробництво здійснювалися на об'єктах промислового виробництва. Водночас посилювалося копіювання технологічних процесів, зріс рівень конкуренції між товарами аналогами. При цьому в розвитку національних виробництв розвинених країн відбулося зниження рівня використання наявного виробничого потенціалу, а інвестиційні ресурси спрямовувалися на розширення виробничих комплексів, розміщених у країнах, що розвиваються.

Наступним етапом еволюціонування економічного розвитку, що був зумовлений у розвинених країнах світу усвідомленням необхідності зупинки процесів деіндустріалізації національних економік, подолання їхніх руйнівних наслідків та розгортанням нових хвиль виробничої та економічної активності, став етап реіндустріалізації, що визначає перехід економіки країни від III–IV до V–VI технологічних устроїв.

Згідно з дослідженими науковими концептами, реіндустріалізація характеризується як процес структурних змін та інституційних реформ у системі національного господарства, орієнтований на становлення і розвиток, нарощування потенціалу та забезпечення конкурентоспроможності нових прогресивних галузей промисловості та інших базових видів економічної діяльності на засадах інтелектуалізації. Основною метою цього процесу є становлення і розвиток національного виробництва, нарощування потенціалу, інтелектуалізація економічної діяльності, зростання технологічності, конкурентоспроможності галузей економіки.

Більш високим, сучасним рівнем еволюціонування економічних систем, що ознаменовує перехід економіки провідних країн світу з V на VI технологічний устрій, є етап неоіндустріалізації. За основними характеристиками неоіндустріалізація є процесом створення та розвитку нових прогресивних галузей національної економіки на основі активного застосування індивідуалізації, нанотехнологій, біотехнологій, нових енергетичних ресурсів зі зростанням у національній економіці частки продукції з високою часткою доданої вартості. Основною відмінністю етапу неоіндустріалізації від попередніх етапів є його спрямування на новий технологічний рівень розвитку та зростання ефективності світової економіки на основі впровадження радикально нових інноваційних технологій, індивідуалізації технологічних процесів а об'єктом дії неоіндустріалізації є нові, високотехнологічні галузі національної економіки.

Дослідники проблематики сучасного індустріального розвитку зазначають, що процес неоіндустріалізації спрямований на активний розвиток інновацій, активізацію інноваційної та наукової діяльності, створення та розвиток масштабних технологічних хабів, що об'єднують заклади й установи науки та освіти і провідні підприємства, корпорації, впровадження процесів когнітивізації, індивідуалізації виробництва, зосередження уваги та спрямування дій на використанні і розвитку інтелектуального та наукового потенціалу, наукоємних галузей; масштабне впровадження нових технологій – нанотехнологій, біотехнологій, 3D-друку, розширення відтворення та використання альтернативних джерел енергії, нових матеріалів, інноватизацію процесів виробництва продукції. Впровадження процесів неоіндустріалізації потребує залучення значних обсягів інвестиційних ресурсів та їх спрямування на розбудову нових інноваційних галузей і сфер економіки країни. Реалізація процесів неоіндустріалізації потребує формування та впровадження нової економічної політики розвитку національного виробництва на основі нових технологій, а очікуваними результатами процесів неоіндустріалізації є розвиток нових прогресивних галузей, зростання частки високотехнологічних галузей у структурі ВВП країни та зростання загального рівня соціально-економічного розвитку.

Загалом огляд теоретичних досліджень із проблем індустріалізації свідчить, що процеси еволюціонування економічного розвитку складаються з ключових етапів, прояви яких є послідовними та закономірними явищами в розвитку економічних

систем, що в різних краях світу проходять у різні періоди часу та мають особливості, пов'язані з характеристиками економічного розвитку, з технологічними устроями економіки країни та її галузей.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Індустріальні процеси проходять етапи еволюціонування, пов'язані з технологічними устроями, мають певні характеристики та особливості, що визначають відмінність того чи іншого етапу від попередніх. Структурування та дослідження цих процесів дало змогу визначити, що ключовими етапами еволюції економічного розвитку є етапи: індустріалізації як переходу економіки на промислові засади, що супроводжується вдосконаленням засобів виробництва, розширенням основних фондів, створенням нової техніки, обладнання, зростанням механізації та автоматизації технічних систем; деіндустріалізації як процесу згорання промислової, індустріальної активності, обсягів національного виробництва та сповільнення темпів економічного розвитку; реіндустріалізації як процесу структурних змін та інституційних реформ у системі національного господарства, орієнтованого на становлення і розвиток на засадах інтелектуалізації; неоіндустріалізації як процесу створення та розвитку нових прогресивних галузей національної економіки на основі активного застосування індивідуалізації, нанотехнологій, біотехнологій, нових енергетичних ресурсів зі зростанням у національній економіці частки високотехнологічних галузей виробництва. Подальші наукові пошуки у цьому напрямі мають стосуватися узагальнення світового досвіду реіндустріалізації економіки.

Бібліографічний список:

1. Как Запад стал богатым: экономическое преобразование индустриального мира / под ред. Н. Розенберга, Л. Бирцдела. Новосибирск : Экспресс, 1995. 352 с.
2. Бодрунов С.Д. Реиндустриализация экономики и проблема импортозамещения: роль и задачи информационной индустрии. *Вестник РЭУ*. 2015. № 4(82). С. 127–132.
3. Мазур О.А. Реиндустриализация российской экономики как условие расширенного воспроизводства совокупного работника. *Теория и философия хозяйства*. 2012. № 1(73). С. 14–20.
4. Сухарев О.С. Реиндустриализация экономики России. *Приоритеты России*. 2014. № 10(247). С. 2–16.
5. К трактовке понятия «реиндустриализация» в условиях глобализации / А.А. Мальцев и др. *Экономика региона*. 2017. № 4. С. 1044–1052.
6. Татаркин А.И., Романова О.А., Бухвалов Н.Ю. Новая индустриализация экономик России. *Вестник УрФУ*. 2014. № 3. С. 13–21.
7. Бодрунов С.Д. Реиндустриализация и конкурентоспособность экономики. *Вестник РЭУ*. 2016. № 5(83). С. 22–35.
8. Решетило В.П., Островський І.А. Неоіндустріалізація та її вплив на розвиток вітчизняної та міжнародної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 23. С. 21–25.
9. Васильців Т.Г., Лупак Р.Л., Штець Т.Ф. Обґрунтування стратегічних напрямів, цілей та заходів державної політики реалізації потенціалу ІТ-сектору економіки України. *Підприємництво і торгівля*. 2018. Вип. 23. С. 56–63.
10. Vasylytsiv T.G., Lupak R.L., Osadchuk Yu.M. Assessment of the level of penetration of import dependence in the context of the import substitution policy in Ukraine. *Економічний часопис-XXI*. 2017. № 167(9–10). С. 13–17.

References:

1. Rozenberg N., Birzdel L. (1995). Kak Zapad stal bogatym: ekonomicheskoe preobrazovanie industrialnogo mira [How the West has become rich: the economic transformation of the industrial world]. Novosibirsk : Ekor. (in Ukrainian).
2. Bodrunov S. D. (2015) Reindustrializatsiya ekonomiky I problema importozamishcheniya: rol' i zadachi informacionnoy industriyi [Reindustrialization of the economy and the problem of import substitution: the role and tasks of the information industry]. *Messenger REU*. № 4 (82). pp. 127-132. (in Russian).
3. Mazur O. A. (2012). Reindustrializatsiya rosiyskoy ekonomiki kak usloviye rasshirenogo vosproizvodstva sovopnogo rabotnika [Reindustrialization of the Russian economy as a condition for expanded reproduction of the aggregate employee]. *Theory and philosophy of economy*. № 1 (73). pp. 14-20. (in Russian).
4. Suharev O. S. (2014). Reindustrializatsiya ekonomiki rosiyi [Reindustrialization of the Russian economy]. *Russian priorities*. № 10 (247). pp. 2-16. (in Russian).
5. Mal'cev A. A., Mersier-Suisa K., Mordvinova A. Ye., Sumina E. V. (2017). K traktovke ponatiya «reindustrializatsiya» v usloviyah globalizatsiyi [To the interpretation of the concept of «reindustrialization» in the context of globalization]. *The economy of the region*. № 4. pp. 1044-1052. (in Russian).
6. Tatarkin A. I., Romanova O. A., Buhvalov N. Yu. (2014). Novaya industrializatsiya ekonomiki rosiyi [New industrialization of Russian economies]. *Messenger UrFU*. № 3. pp. 13-21. (in Russian).
7. Bodrunov S. D. (2016). Reindustrializatsiya I konkurentosposobnost' ekonomiki [Reindustrialization and competitiveness of the economy]. *Messenger REU*. № 5 (83). pp. 22-35. (in Russian).
8. Reshetilo V. P., Ostrovs'kyi I. A. (2018). Neoundustrializatsiya ta yiyi vplyv na rozvytok vitchyzniano i ta mizhnarodnoyi ekonomiky [Neo-industrialization and its influence on the development of national and international economy]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*. № 18. pp. 21-25. (in Ukrainian).
9. Vasylytsiv T.G., Lupak R.L., Shtets' T.F. (2018). Obgruntovannya stratehichnykh napryamiv, tsiley ta zakhodiv derzhavnoyi polityky realizatsiyi potentsialu IT-sektoru ekonomiky Ukrayiny [Substantiation of strategic directions, goals and measures of the state policy of realizing the potential of the IT sector of the Ukrainian economy]. *Entrepreneurship and trade*, vol. 23, pp. 56-63. (in Ukrainian)
10. Vasylytsiv T.G., Lupak R.L., Osadchuck Yu.M. (2017). Assessment of the level of penetration of import dependence in the context of the import substitution policy in Ukraine. *Economic Journal-XXI*, no. 167 (9-10), pp. 13-17. (in English).